

ANTAKYA HAÇLI PRENSLİĞİ'NDE FOULQUE DE ANJOU DÖNEMİ (M.S. 1131-1136)*

Gürhan BAHADIR*

ÖZET

12. yüzyılda Antakya Haçlı Prenslığı, Doğu'da Latin Haçlı Devletlerinden biri olarak Anadolu ve Orta Doğu arasında kilit bir rol oynadı. Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin, 1126 yılının Kasım ayında II. Bohemund'un Antakya'ya geldiğinde onu kızı Alice ile evlendirerek Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimini ona devretti. Böylece Antakya Haçlı Prenslığı II. Bohemund tarafından 1130 yılına kadar yönetildi. Fakat 1130 yılında II. Bohemund'un genç yaşta vefatından sonra Alice, kocasının adına Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimini üzerine almak için birçok mücadeleye girişti. Fakat Alice'nin bu teşebbüsleri Antakya soyluları ile Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou tarafından engellendi. Bu Antakya soylularının Kudüs'e Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'nun yanına giderek Alice'nin kızı Costance'yi bir Haçlı soylusuyla evlendirme planı yapmalarıyla gerçekleşti. Bu planın neticesinde 1136 yılında Constance Haçlı şövalyesi Raymond Poitiers ile evlendirildi ve böylece Alice'nin Antakya Haçlı Prenslığı'ndeki yönetim hakkı ortadan kalktı. Antakya Haçlı Prenslığında bu iç karışıklıklar yaşandığında Orta Doğu'da Müslüman emirler kendi aralarında iktidar mücadeleleri ile uğraşmaktaydı. Bu makalede Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'nun naib olarak Antakya Haçlı Prenslığını yönettiği dönemde (1131-1136) Alice'nin Antakya Haçlı Prenslığının yönetimini ele geçirme mücadelesi ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Ayrıca bu dönemde Şam ve Irak bölgesinde yaşanan iktidar mücadelesi sırasında Müslüman emirlerin Haçlı devletlerine karşı izledikleri politika da bu çalışma da vurgulandı.

Anahtar Kelimeler: Foulque de Anjou, Alice, Antakya, Haçlılar, Prenslük

ANTIOCH CRUSADER PRINCIPALITY AT THE REIGN OF FOULQUE DE ANJOU (1131-1136 A.D.)

ABSTRACT

Antioch Crusader Principality played a key role between Anatolia and Middle Eastern, keeping its former position as one of the Latin Crusade States in the east in 12th century. Jerusalem Crusader King

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü El-mek: gbahadir@mku.edu.tr

Baudouin II gave his daughter, Alice to Bohemund II in marriage, when Bohemund II came to Antioch in the month of November in 1126 A.D. Thus Bohemund II became Antioch Crusader Prince and ruled the Principality until 1130 A.D., when But Bohemund II died as a young man at the war.

After his death, Alice clashed to dominate the governance of Antioch Crusader Principality in the name of her husband. But, these attempts of Alice were denied by Antioch nobles and Jerusalem Crusader King Foulque de Anjou. Upon the struggling for domination had been at the Antioch Crusade Principality, Muslim emirates were struggling for power between themselves in the Middle Eastern. in this article, how Alice struggled to be able to govern Antioch Crusader Principality during the reign that Jerusalem Crusader King Foulque de Anjou governed Antioch Crusader Principality as a vice was highlighted. Moreover, the policy which Muslim emirates used against the Crusade States though their struggle for power in Damascus and Iraq regions was emphasized.

Key Words: Foulque de Anjou, Alice, Antioch, Crusaders, Principality

GİRİŞ

27 Kasım 1095 tarihinde Papa II. Urban'ın Clermont Konsil'inde yaptığı konuşmadan sonra başlayan I. Haçlı seferinde büyük Haçlı ordusu, Avrupa'dan Antakya'ya uzanan yolu kat ederek 21 Ekim 1097 tarihinde Antakya surlarının önüne geldi.¹ Yaklaşık yedi ay süren Antakya kuşatmasından sonra I. Bohemund'un Antakya surlarındaki bir burcun savunmasından sorumlu Ermeni Firuz ile yaptığı anlaşma sayesinde Haçlı askerleri Antakya surlarına çıkarak 3 Haziran 1098 tarihinde Antakya'yı ele geçirdiler. Böylece Antakya'da Haçlılar dönemi başlamış oldu.² Bu olaydan sonra Papa'nın Doğu temsilcisi Daimbert'in Kudüs'te yaptığı bir törende 5 Ocak 1100 tarihinde I. Bohemund'u Antakya Haçlı Prenslığı'nin yöneticisi olarak görevlendirmesiyle Doğu'da Antakya Latin Haçlı Krallığı resmen kuruldu.³

Antakya Haçlı Prenslığı'nin kuruluş dönemi olan 1100-1112 yılları arasında I. Bohemund ve yeğeni Tankred'in gayretleri sonucunda Doğu'da Latin Haçlı Devleti sağlam temeller üzerine kuruldu. 12 Aralık 1112 tarihinde Tankred'in vefat etmesinden sonra Roger de Salerne 1112-1119 yılları arasında II. Bohemund adına Antakya Haçlı Prenslığı'nin yöneticisi konumuna geldi.⁴ Fakat, 1119 yılında yapılan Kanlı Meydan Savaşı'nda Roger de Salerne'nin vefat etti. Böylece, Halep Atabeyliğine karşı savunmasız kalan Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimini Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin, 1119 yılında II. Bohemund adına devr almak zorunda kaldı. Bu tarihten 1126 yılının Kasım ayına kadar Kudüs Haçlı Kralı, naib olarak Antakya Haçlı Prenslığı'ni yönetti.⁵ 1126 yılının Kasım ayında 16 yaşına gelmiş bulunan II. Bohemund, İtalya'dan gemiyle Süveydiye (Samandağ)'ye limanına geldi. Buradan Antakya'ya doğru hareket etti ve Antakya'ya girerken Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin, onu törenle karşılayıp kızı Alice ile evlendirdi. Antakya

¹ Sydney Nettleton Fisher, **The Middle East A History**, Alfred A. Knopf Press, New York, 1979, s.124.

² Fulcher of Charles, **The First Crusade, The Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Sources Materials**, (Edited by Edward Peters), University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1998,s.203-204.

³ Albert of Aachen, **Historia Lerosolimitana, History of The Journey to Jerusalem**, (Edited and Translated by Susan B. Edginton), Clarendon Press, Oxford 2009, s.497-499.

⁴ Albert of Aachen, s. 837-839.

⁵ Walter the Chancellor, **The Antiochene Wars**, (A Translated and Commentary by Thomas S. Asbridge and Susan B. Edginton), Ashgate Publishing Company, 1999, s.144.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Konseyi ile Kudüs Haçlı Kralı'nın yaptığı görüşmeler sonunda prensliğin gerçek sahibinin gelmiş bulunduğu Antakya Konseyi, II. Bohemund'u Antakya Haçlı Prensi olarak görevlendirdi. II. Bohemund'un Antakya Haçlı Prensi olmasıyla 1112-1126 yılları arası naiblerle yönetilen Antakya Haçlı Prenslığı yeni yöneticisine kavuşmuş oldu.

Fakat Antakya Haçlı Prensi II. Bohemund, genç yaşının verdiği ataklıkla hem Doğu'da hem de Batı'da topraklar ararak genişleme politikası izledi. Fakat izlediği bu politikayla büyük Latin Antakya Haçlı Devleti'ni oluşturma hayali 1130 yılındaki ölümüyle son buldu.⁶

Alice'nin Antakya Hâkimiyetini Ele Geçirme Çabaları

II. Bohemund'un 1130 yılının ilk ayında vefat etmesinden sonra Antakya Haçlı Prenslığı'nin kimin tarafından yönetileceği sorunu ortaya çıktı. Haçlı hukukuna göre Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimi bu yılda 2 yaşında bulunan Contance'ye veraset yoluyla geçmiş oluyordu. Fakat Alice Antakya konseyi tarafından kızının naibi olarak atanmasını beklemeden Antakya'daki bazı grupların da desteğini alarak Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimini ele geçirdi. Böylece II. Bohemund'un ölümüyle Antakya Haçlı Prenslığı tekrar naiblerle yönetilmeye başlandı. Bununla beraber Antakya halkı arasında Alice'nin naibe olarak Antakya'yı yönetmekten çok bir hükümdar sıfatıyla yöneteceği sözleri yayılmaya başladı.⁷

Antakya'da bu olaylardan haberdar olan Alice, babası Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin'in Antakya'ya gelerek yönetime el koymasından çekindiği için bu sırada Halep'te bulunan İmâdeddîn Zengî'ye bir elçi ile mesaj ve hediyeler göndererek ondan yardım talebinde bulundu. Ancak Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimini düzenlemek için Kudüs'ten yola çıkmış olan Kudüs Haçlı Kralı'nın adamları elçiyi İmâdeddîn Zengî'ye ulaşmadan yakaladılar. Kudüs Haçlı Kralı komutasında Haçlı ordusu, Antakya surlarının önüne geldiğinde Alice'nin babasına Antakya'nın kapılarını açmadığından Antakya surlarının önünde beklerken Urfa Haçlı Kontu Joscelin'de Haçlı ordusuna katıldı. Kudüs Haçlı Kralı II. Baudoin komutasında Haçlı ordusu Antakya surlarının önünde beklediği sırada keşiş Guillaume de Averse Antakya'nın bir kapısını açarak Kudüs Haçlı Kralı ile damadı Foulque de Anjou komutasında Haçlı ordusu ve Urfa Haçlı Kontu Joscelin'in şehre girmelerini sağladı. Kudüs Haçlı Kralı, kızı Alice'ye merhamet göstererek daha önce ona çeyiz olarak vermiş olduğu Lazkiye'ye onu sürgün etmekle yetindi. Bunun yanında Kudüs Haçlı Kralı, iki yaşında bulunan torunu Constance'ye hürmet ederek Constance evleninceye kadar Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimini Urfa Haçlı Kontu Joscelin'e tevdi etti ve 1130 yılının yaz ayında Kudüs'e geri döndü.⁸

Irak Selçuklu Sultanı Mahmud, İmâdeddîn Zengî'yi H.522 / M.1128 yılında yenilenmiş Cezireteyn bölgesinin valisi olarak görevlendirmişti. Böylece İmâdeddîn Zengî, Şam hariç Musul'dan Halep'e kadar olan bölgeden sorumlu oldu. 1130 yılında Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetiminde karışıklıklar yaşandığında İmâdeddîn Zengî güçlü bir orduyla Halep'te bulunmaktaydı.⁹ İmâdeddîn Zengî, Antakya Haçlı Prenslığı'ndeki iktidar mücadelesinden

⁶Süryani Mikhail, *Süryani Mikhail Vekayinamesi, (1042-1195) (1195-1229)*, (Türkçe terc. Hrant D. Andreasyon), TTK Kütüphanesi No:44 yayınlanmamış, Ankara, 1944, s. 92.

⁷Steven Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, (Çev. Fikret İşıltan), II.cilt, TTK Basımevi, Ankara 1998, s. 151.

⁸Claude Cahen, *La Syrie Du Nord A L'epoque Des Croisades Et La Principaute Franque D'Antioche*, Librairie Orientaliste Paul Geuthner, Paris, 1940, s.360-361. Ayrıca bkz. Işın Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi, (1118-1146)*, II.cilt, TTK Basımevi, Ankara 1994, s.93-95.

⁹İbn Adim, *Bugyetu't-Taleb Fi Tarihi Haleb*, (Düzenleyen:Süheyl Zekkar), VII. cilt., Daru'l-fikr Yay. Beyrut: Lübnan, 1988, s. 3219. İmâdeddîn Zengî'ye Musul ve Halep'in sorumluluğunun verilmesi hususunda Ayrıca bkz. Azimi, *Azimi Tarihi Selçuklularla ilgili Bölümler (H. 430-538/ M. 1039-1144)*, (Düzenleyen: Ali Sevim), TTK Yay. Ankara, 1988, s.55'de H.525/ M.1130 yılında bu olayın olduğunu yazmıştır. Azimi'nin verdiği bu tarih yanlış olmalıdır. Ayrıca, Irak Selçuklu Sultanı Mahmud, Bağdat'ta kışlayıp Bahar'da İsfahan'a döndüğü ve Suriye ile birlikte Irak'ın işlerini(yönetimini)Atabeğ İmâdeddîn Zengî'ye bıraktığı yazılıdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

kaynaklanan Haçlılar arasındaki karışıklıklardan istifade edemedi. Bunun sebebi ise Haçlılara karşı mücadeleye geçtiğinde Selçuklu emirlikleri ile Haçlılar arasındaki mücadelede menfaat ilişkilerinin ön planda olduğunu bildiğinden Şam bölgesindeki Selçuklu emirlerine güvenmemesiydi.

Bundan dolayı İmâdeddîn Zengî, ilk önce Şam bölgesindeki Selçuklu emirliklerini kendi mutlak hâkimiyetine alıp İslâm birliğini kurduktan sonra Haçlılara karşı mücadeleye geçmek için uygun zamanı bekliyordu.¹⁰

İmâdeddîn Zengî'nin Halep'te bulunduğu sırada H. 524 yılının Rabiulevvel ayı / M. 1130 yılının Mart ayında Bağdat'ta bütün bölgeyi yıkan şiddetli bir deprem oldu ve bu depremde çok sayıda insan öldü. Hatta bu depremden sonra Irak Selçuklu Sultanı Mahmud'da vefat etti ve Orta Doğu'da Müslüman emirler arasında mücadele ve savaşlar başladı.¹¹ 1130 yılında Halep'te bulunan İmâdeddîn Zengî, Şam bölgesinde Haçlılara karşı İslâm'ın bayraktarlığı görevini üstlenebilirdi. Fakat, uzun zaman bölgede savaşmış olduğundan Selçuklu emirlikleri ile Haçlılar arasındaki mücadelede çıkar ilişkilerinin olduğunu bilen İmâdeddîn Zengî, Şam bölgesindeki Selçuklu emirliklerini tek bir bayrak altında birleştirdikten sonra Haçlılara karşı savaşa girişmek için uygun zamanı bekliyordu. Aynı zamanda Müslüman emirler, Şam Emiri Tacu'l-Muluk Börî, Abbasi Halifesi Müsterşid Billah ve Hille Hâkimi Dubeys b. Sadaka, arasında çıkan anlaşmazlıklara müdahil olduğundan dolayı Antakya Haçlı Prenslığı'nin doğrudan bir yöneticisinin olmadığı bu yılda prensliğe karşı bir sefer düzenleyemedi. Bu anlaşmazlıkların çıkmasındaki sebeplerden biri de İmâdeddîn Zengî'nin Dımaşk (Şam)'a bağlı şehirleri ele geçirerek Şam bölgesinde kendi hâkimiyetini kurmak için çabalaması idi.¹²

İmâdeddîn Zengî, Dımaşk(Şam) Emiri Tacu'l-Muluk Börî'den Haçlılara karşı cihat maksadıyla yardım talebinde bulundu. İki taraf arasında elçilik heyetlerinin gidip gelmesinin sonucunda Tacu'l-Muluk Börî, bu yardım teklifini kabul ederek beş yüz seçkin süvarisini gönderdi. Ayrıca Hama'da bulunan oğlu Bahaeddin Sevinç'e yazdığı mektubunda Dımaşk ordu komutanı el-Emir Şemsu'l-Umera el-Havvas ile birçok emirin komutasında bulunan askerlerin Haçlılara karşı cihat için İmâdeddîn Zengî'ye katılmalarını emretti. Bu emri alan Bahaeddin Sevinç, Hama'dan ordusuyla Musul-Halep Atabegi İmâdeddîn Zengî'ye katıldı.¹³

Halep'e İmâdeddîn Zengî'ye yardıma gelen Bahaeddin Sevinç ve Dımaşk ordu komutanı el-Emir Şemsu'l-Umera el-Havvas komutasında askerler İmâdeddîn Zengî b. Aksungur tarafından birkaç gün oyalandıktan sonra silahları alınarak Halep'te hapsedildiler. Aynı gün Hama'ya doğru hareket eden İmâdeddîn Zengî komutasındaki ordu burayı aldıktan sonra Hıms'a doğru hareket etti. Hıms Hâkimi Kırhan b. Karaca, İmâdeddîn Zengî ile birlikteyken onu Bahaeddin Sevinç'e karşı kıskırtmış olduğundan şehre doğru hareket eden İmâdeddîn Zengî'ye ihanet ederek Hıms'a gitti ve İmâdeddîn Zengî'nin Hıms'a girmesini engelledi. Bunun üzerine Halep'e dönen İmâdeddîn Zengî'ye Şam Emiri Tacu'l-Muluk Börî, elçi göndererek oğlunun ve emirlerinin serbest bırakılmasını istedi. Yapılan görüşmeler sonunda Tacu'l-Muluk Börî'nin elli bin dinar vermesi şartıyla esirlerin serbest bırakılması konusunda anlaşma sağlandı. Şam bölgesinde Şam Emiri Tacu'l-Muluk Börî ile İmâdeddîn Zengî'nin birlikte Haçlılara karşı savaşmasını engelleyen Şam emirlerinin bu duruma sebebiyet vermiş olması Haçlıların yararına oldu.¹⁴

¹⁰ Aydın Usta, *Müslüman- Haçlı İttifakları Çıkarların Gölgesinde Haçlı Seferleri*, Yeditepe yay. , İstanbul 2008, s.124.

¹¹ Sıbt ibnu'l-Cevzî, *Mir'atu'z-Zaman fi Tarihi'l-a'yan*, 20. Cilt, El-Resalah el-A'lamiah Yayınevi, Beyrut, 2013, s. 220-221.

¹² İbn el-Kalanisi, *Zeylu Tarih-i Dımaşk* (Neşr. H. F. Amedroz), Beyrut, 1908, s. 227.

¹³ İbn el-Kalanisi, s. 228.

¹⁴ İbnu'l-Esîr, *el-Kâmil fi't -Târih*, 10. Cilt, Dar Sader Yayınevi, Beyrut, 1979, s. 658-659.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Orta Doğu bölgesinde yaşanan gelişmeler bu anlaşmanın gereğinin yapılmasını engelliyordu. Bu olaylar yaşanırken Hilleden Mektum b. Sinan, Abbasi Halifesi Musterşid Billah'tan kaçıp Hille'nin Hâkimi Dubeys b. Sadaka'ya sığındı. Abbasi Halifesinin bunu haber alması üzerine Dubeys b. Sadaka Hille'den uzaklaştığında Tacu'l-Muluk Börî'nin adamları onu bulup Şam'a getirdiklerinde Tacu'l-Muluk Börî, Dubeys b. Sadaka'yı tutukladı.

Bunu haber alan Abbasi halifesi, Dubeys b. Sadaka'nın Bağdat'a getirilinceye kadar gözetim altında tutulmasını ve serbest bırakılmamasını istedi.¹⁵ Bunun üzerine İmâdeddîn Zengî, Tacu'l-Muluk Börî'ye elçi göndererek Dubeys b. Sadaka'nın serbest kalması ve 50 bin dinar fide karşılığında oğlu ile emirlerinin serbest kalacağı teklifinde bulundu.¹⁶ Tacu'l-Muluk Börî'nin bu teklife olumlu karşılık vermesi üzerine bu değişim Kara denilen nahiyede gerçekleşti.¹⁷ H. 524/ M. 1130 yılında İmâdeddîn Zengî'nin istediği şekilde esirlerin değişimi sağlandı. Fakat, Abbasi Halifesi Musterşid'in Dubeys b. Sadaka'yı Şam'dan alıp Bağdat'a getirmesi için Saîddevele b. el-Enbarî'yi görevlendirmişti. Saîddevele b. el-Enbarî komutasındaki askerler, Bağdat'tan yola çıkmış Şam'a doğru ilerlerken Rahbe nahiyesine geldiler. Bunu haber alan İmâdeddîn Zengî komutasındaki ordu, Rahbe'de bulunan Abbasi Halifesinin ordusu ile karşılaştığında onlara saldırdı ve Abbasi Halifesinin askerlerinin birçoğunu öldürdü. Bu sebepten bu yılda bir süre devam edecek Abbasi Halifeliği ile İmâdeddîn Zengî arasında savaş başladı.¹⁸

Bu olayların olduğu sırada H. 525 yılının Rabiulevvel ayı / M. 1131 yılının Mart ayında Batiniler, Şam Emiri Tacu'l-Muluk Börî'ye suikast planlamışlardı. Batiniler'den iki kişi Tacu'l-Muluk Börî'ye suikast girişimi için onun hizmetine girmeyi başardıktan sonra korumasız buldukları bir anda saldırıp yaraladılar. Ancak Tacu'l-Muluk Börî bu suikasttan yaralı olarak kurtuldu. Yarasının ağırlaştığı bir sırada Tacu'l-Muluk Börî, Şam meclisini toplayarak onlara yerine büyük oğlu Şemsu'l-Muluk Ebu'l-Fetih İsmail'i geçirmelerini istediğini söyledikten sonra vefat etti. Aynı yılda H. 526 / M. 1131 yılında Akka'da bulunan Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin de öldü. Böylece 1130 yılında başlayan 1132 yılına kadar devam eden Şam bölgesindeki Müslüman emirler arasındaki mücadeleden Haçlılar yararlanamadı.¹⁹

Haçlı liderlerinin en kıdemlisi Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin, 21 Ağustos 1131 tarihinde vefat etti. Böylece ikinci konumda olan Urfa Kontu Joscelin, Haçlı devletlerinin lideri oldu. Aynı zamanda Şam bölgesindeki Müslüman liderler arasındaki iç çekişmeler ile Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetiminden sorumlu olmasından dolayı Kuzey Suriye bölgesinde en güçlü konuma geldi. Joscelin, bu ortamdan yararlanarak stratejik öneme haiz kaleleri alarak Antakya Haçlı Prenslığı'nin savunmasını Halep'e karşı sağlamaştırmak için Kuzey Suriye bölgesinde saldırıya geçti. Fakat bu planını, 1131 yılında savaş alanında yaralandıktan sonra vefat etmesi engelledi. Böylece Haçlılar, aynı yılda iki büyük Haçlı liderini kaybetmiş oldular.²⁰

Foulque de Anjou'nun Antakya Haçlı Prenslığı'nin Naibi Olması

Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin, Antakya Haçlı Prenslığı'ni naib olarak 1119 yılından 1126 yılına kadar yönettikten sonra prensliğin asıl sahibi olan II. Bohemund'un 1126 yılında Antakya'ya gelmesiyle onu kızı Alice ile evlendirerek prensliğin yönetimini ona bıraktı.²¹ Kudüs Haçlı Kralı II.

¹⁵ İbn el-Kalanisi, s. 229-231.

¹⁶ Azimi, s. 55.

¹⁷ İbn el-Kalanisi, s. 229-231.

¹⁸ Sibt ibnu'l-Cevzi, 20. cilt, s.232-233.

¹⁹ İbn el-Kalanisi, s. 230-232.

²⁰ William Tyre, **A History of Deeds Done Beyond the Sea**, II. cilt (Translated Emily Atwater Babcock and A.C. Krey), Columbia University Press, New York, 1943, s.46, Ayrıca bkz. Işın Demirkent, **Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1146)**, II. cilt. TTK. Yay. Ankara,1987, s. 97-98.

²¹ William Tyre, II. cilt, s. 46.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Baudouin, 21 Ağustos 1131 tarihinde vefatından üç hafta sonra Kralın diğer kızı Melisende ile evli olan damadı Foulque de Anjou, 14 Eylül 1131 tarihinde Kudüs patriğinin elinden Kutsal Mezar Kilisesi'nde taç giyerek Kudüs Haçlı Kralı oldu. Bu olaylar yaşandığı sırada Alice, iki güçlü Haçlı liderinin aynı yılda vefat etmeleri üzerine Antakya Haçlı Prenslığı'nin hâkimiyetini yeniden ele geçirmek için planlar yapmaya başladı.

Bu doğrultuda ittifak arayışlarının sonucunda, William de Sehunna, Trablusşam Kontu Pons ile Urfa Haçlı Kontu II. Joscelin, Antakya Haçlı Prenslığı'nin hâkimiyetini ele geçirmek için kendisine yardım etmek üzere söz verdiler. Lazkiye'de sürgünde bulunan Alice, Lazkiye'nin vassalları olan Guillaume ve Garenton de Çahyoun kardeşlerden mücadelesine destek olacaklarının sözünü almıştı ve aynı zamanda Antakya'daki yerli Hristiyanlarında desteğini almış bulunmaktaydı.²² Bununla beraber, Alice'nin Urfa Haçlı Kontu II. Joscelin'e gönderdiği elçiler, Urfa Haçlı Kontunun Alice'nin yanında yer almasında onu ikna etmişlerdi. Bunda Urfa Haçlı Kontunun babasının sahip olduğu Antakya yönetiminde hâkimiyet icra etmek istemesi de etkili olmuştu.²³

Bu tavır açıkçası Doğu'da bulunan dört Latin Haçlı Devleti'nin üçünün Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'ya başkaldırısı anlamına geliyordu. 1131 yılına kadar I. Baudouin ve II. Baudouin'in Kudüs Haçlı Krallıkları döneminde diğer üç Latin Haçlı Devleti, Kudüs Haçlı Devletini bir üst otorite olarak kabul etmişlerdi. Fakat, II. Baudouin'in vefatından sonra bu durum değişti. Üç Haçlı devleti Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'nun otoritesini kabul etmeyerek devletlerini kendi bölgelerinde bağımsız yönetmek istediler. Bu sebepten dolayıdır ki Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'ya karşı çıkarak Antakya Haçlı Prenslığı'nin hâkimiyetini ele geçirmesi için Alice'nin yanında yer aldılar. Böylece, Foulque de Anjou'nun baldızı olan Alice, tekrar Antakya Haçlı Prenslığı'nin hâkimiyetini ele geçirme şansını elde etmiş oldu.²⁴

Antakya'da Alice'nin Antakya Haçlı Prenslığı'ne sahip olma planları duyulunca bu durumdan rahatsız olan Antakya Haçlı Prenslığı'nin yöneticileri, Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'ya bu duruma engel olması için haber gönderdiler. Bu haber Kudüs'e ulaşır ulaşmaz Kudüs Haçlı Kralı, Alice'nin daha önce yaptığı gibi Antakya Haçlı Prenslığı'nin hâkimiyetini ele geçirmemesi için hızlıca Kudüs'ten Antakya'ya doğru hareket etti. Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou komutasında Haçlı ordusunun Trablusşam Haçlı Kontluğunun topraklarına giriş yaptığında Trablusşam Haçlı Kontu Pons, ordunun kendi topraklarından geçmesine izin vermedi. Bunun üzerine Kralın yanında bulunan soylulardan biri olan Anselm de Brie, Krala deniz yoluyla Beyrut'tan Antakya'ya gitmeyi teklif etti. Kralda bu teklifi kabul edince Kudüs Haçlı ordusu ile geri döndü. Haçlı ordusu, Beyrut'a ulaştıktan sonra burada gemilere bindiler ve Süveydiye (Samandağ) Limanına doğru hareket ettiler.²⁵ Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou komutasında Haçlı ordusu, Antakya topraklarına ayak bastıktan sonra güneye doğru hareket ederek Alice'nin bulunduğu Lazkiye'ye geldiler.

Kudüs Haçlı ordusu, Lazkiye'nin yakınında bulunan Rugia²⁶ (Chastel-Rouge)'nin yakınında 1132 yılının yaz ayında Trablusşam Haçlı Kontluğu'nun askerlerinin bir kısmı ile Guillaume ve Garenton de Çahyoun kardeşlerin askerleriyle savaştı. Bu savaşı Kudüs Haçlı ordusu kazandı. Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou, yeterli güce sahip olmadığı ve Trablusşam Haçlı Kontu Pons ile Lazkiyenin vassallarının doğrudan savaşa katıldığı için onları affetti. Alice'nin

²² Claude Cahen, s. 360-361.

²³ Süryani Mikhail, *Süryani Mikhail Vekâyinâmesi (1042-1195) (1195-1229)*, (Turkce terc. Hrnt. D. Andreasyan), Ankara, 1944, (T.T.K. kütüphanesi No: 44'de yayınlanmamış tercüme). s. 98.

²⁴ William Tyre, II. cilt, s. 54-55, Ayrıca bkz. Runciman, II. cilt, s. 154-155.

²⁵ William Tyre, II. cilt, s. 54.

²⁶ Rugia (Chastel-Rouge)'nin bulunduğu yer hususunda bkz. Demirkent, s.103'de Rugia (Chastel-Rouge) Samandağ'ın takriben 40 km. doğusunda önemli bir kale Müslümanların verdiği adın Kala't Yahmur olduğu yazılıdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Antakya Haçlı Prenslığı'nin hâkimiyetini almak için kurduğu ittifakı dağıtan Kudüs Haçlı Kralı, ona herhangi bir ceza vermeden sürgün hayatına Lazkiye'de devam etmesine müsaade etti.²⁷

Bu meseleyi hallettikten sonra Antakya'ya gelen Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou o sırada Antakya Haçlı Prenslığı'nin yöneticisi bulunmadığından Antakya Konseyi tarafından 1132 yılının yaz ayında²⁸ Antakya Haçlı Prenslığı'nin naibi olarak görevlendirildi. Daha önceki Kudüs Haçlı Kralı II. Baudouin gibi Antakya Haçlı Prenslığı'nin naibi olarak yönetimini üstlenen Kudüs Haçlı Kralı, prensliğin yönetimini, Konnetabli (yüksek memur) olarak görevlendiği Markab Hâkimi Renaud de Masoier²⁹'e emanet etti. Prensliğin yönetimini organize etmek için bir süre Antakya'da kaldıktan sonra Kudüs'e geri döndü.³⁰

Antakya Haçlı Prenslığı'nde Naib Foulque de Anjou Döneminin Başlaması

Foulque de Anjou, 1132 yılının yaz ayında Antakya Haçlı Prenslığı'nin naibliğini üstlenmesinden sonra Kudüs'e giderek krallığın iç işlerini düzenlemekle uğraştı. Kudüs Haçlı Krallığı'nın iç işlerini düzenleyen Foulque de Anjou, kuzey de bulunan Haçlı devletlerinin kendisini bir üst otorite olarak kabul etmelerini sağlayarak Haçlı birliğini kurmak için çaba harcayabilirdi. Fakat, II. Baudouin dönemindeki bu durumu yeniden tesis etmesi biraz zordu. Çünkü Trablusşam Kontu Pons ile Urfa Haçlı Kontu II. Joscelin Kudüs Haçlı kralını bir üst otorite olarak kabul etmezlerken Antakya Haçlı Prenslığı'nde ise iktidarı elinde bulunduran bir hükümdar bulunmamakta idi. 1132 yılının yaz ayında dört Haçlı devleti arasında birlik sağlanamamışken Musul ile Halep'te güçlü bir iktidar kurmuş olan İmâdeddîn Zengî, bu durumdan yararlanamadı. Bunun sebebi ise 1131 yılında Irak Selçuklu Sultanı Mahmud'un vefatından sonra onun halefleri arasında çıkan iktidar mücadelesine müdahil olması ve Abbasi Halifesi el-Müsterşid ile savaş halinde olması idi.³¹

Irak Selçuklu Sultanı Mahmud'un vefatından sonra oğulları Tuğrul b. Muhammed ile Davud b. Mahmud arasında çıkan taht mücadelesine sonraları amcaları Selçukşah ve Mesud da dâhil oldular. Bunların her biri Abbasi Halifesi el-Müsterşid'e haber göndererek Irak Selçuklu Devleti'nin saltanatının kendilerine verilmesini istediler. Irak Selçuklu Devletinde çıkan bu taht mücadelesinde Selçukşah, Bağdat'a gelerek Abbasi Halifesi el-Müsterşid'in desteğini aldı. Bunun üzerine kardeşi Mesud, Musul-Halep Hâkimi İmâdeddîn Zengî'den yardım talep etti. Bu yardım talebine olumlu karşılık veren İmâdeddîn Zengî, Bağdat'a doğru hareket etti. Bunu haber alan Selçukşah, Huzistan Hâkimi Karaca es-Saki ile Abbasi halifesinin askerlerinden oluşan ordu, el-Maşuk'a ulaşan İmâdeddîn Zengî'nin ordusuna saldırdılar. Burada İmâdeddîn Zengî'nin ordusu ağır bir mağlubiyet aldı ve Tikrit'e geri çekildi.

Abbasi halifesinin onu takip ettiği sırada Tikrit Kalesinin Dizdari (muhafızı) Necmeddin Eyyub³², İmâdeddîn Zengî'ye yardım ederek onun Dicle'yi geçip Halep'e ulaşmasını sağladı. İmâdeddîn Zengî'nin mağlubiyetini haber alan Irak Selçuklu Sultanı Mesud, Abbasi Halifesi el-Müsterşid'e elçiler gönderdi ve Irak'ın halifenin vekiline ait olması ile Selçukşah'ın onun velihtti olması şartlarıyla barış yapılmasını teklif etti. Abbasi Halifesi el-Müsterşid, bu şartları kabul ederek H. 526 yılının Cemazeyilevvel ayında / M. 1132 yılının Nisan ayında Sultan Mesud ile Selçukşah

²⁷ Robert L. Nicholson, "The Growth of the Latin States, 1118-1144", **A History of The Crusades**, Edited by Marshall W. Baldwin, and Kenneth M. Setton), I. cilt, The University of Wisconsin Press, London, 1969, s.433.

²⁸ William of Tyre, II. cilt, s. 55'de dipnotta bu olayların 1132 yılının yaz ayında olması gerektiği yazılıdır.

²⁹ Markab Hakimi Renaud de Masoier hususunda bkz. Demirkent, s. 103'de Markab Kalesi, Lazkiye ile Antartus arasında deniz kenarında güçlü bir kale olduğu ve 1132 ile 1134 yılları arasında Renaud de Masoier'in Antakya Haçlı Prenslığı'nin idaresine nezaret ettiği yazılıdır.

³⁰ Claude Cahen, s. 360-361, Ayrıca bkz. Runciman, II. cilt, s. 155-156.

³¹ Claude Cahen, s. 360-361.

³² Necmeddin Eyyub hususunda bkz. Coşkun Alptekin, **The Reign of Zengi (521-541/ 1127-1146)**, Atatürk Üniversitesi Yay. Erzurum, 1978, s.36'da Necmeddin Eyyub'un Salahaddin Eyyubi'nin babasının olduğu yazılıdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

arasında barış yapılmasını sağladı. Fakat, bu barış sağlanmasına rağmen Irak bölgesindeki iç çekişmeler devam ediyordu.

İmâdeddîn Zengî, Dubeys b. Sadaka'nın kıskırtması ile Abbasi halifesine karşı bir sefer düzenledi ve H. 27 Recep 526 / M. 13 Haziran 1132 tarihinde Hısnu'l-Beramike'de iki ordu karşılaştı. Her iki taraftan da çok sayıda asker öldü ve iki tarafta birbirine üstünlük sağlayamadığından Abbasi halifesi askerleriyle Bağdat'a döndü.³³

Antakya Haçlı Prensligi'nin naibi olan Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'nun prensliği yönetmesi için Markab Hâkimi Renaud de Masoier'i görevlendirdiği 1132 yılının yaz ayında Musul-Halep Hâkimi İmâdeddîn Zengî, Irak bölgesinde iktidar mücadelesine müdahil olduğundan Haçlılarla mücadele edemiyordu. Halep'in yönetiminde hiç kimsenin bulunmadığı bir sırada Renaud de Masoier, prensliğin iç işlerini düzenleyerek güçlü bir ordu kurmakla uğraştığından o da Halep'e karşı saldırıya geçemiyordu. Fakat Musul'da bulunan İmâdeddîn Zengî, Halep'in Haçlılara karşı savunmasız olduğu bu sırada Halep'i yönetmek ve bu bölgede Haçlılarla mücadele etmesi için Dimaşklı olan Seyfuddin Savar'ı görevlendirdi. Seyfuddin Savar'ın Halep'in yönetimini devr aldığı H. 526 yılının Şaban / 1132 yılının Temmuz ayından sonraki aylarda İmâdeddîn Zengî, Musul bölgesinde mücadele ettiğinden Halep'te çok sayıda asker bulunmamaktaydı. Bundan dolayı Halep Emiri Seyfuddin Savar, Halep bölgesinde yağma akınlarında bulunan Türkmenleri kendi etrafında toplayarak Halep'te Türkmenlerden oluşan güçlü bir ordu kurdu. Böylece Halep'i Antakya Haçlı askerlerine karşı savunacak bir güce sahip oldu.³⁴

Halep'e yerleşen Türkmenler, Maarratu'n-Numan ile Kefertâb şehirlerine saldırıp buraların ürünlerini aralarında paylaştılar.³⁵ Bunun üzerine Antakya'nın yöneticisi Renaud de Masoier, ordusunu güçlendirdikten sonra stratejik öneme haiz kaleleri ve şehirleri alarak prensliğin savunmasını kuvvetlendirmek için Halep bölgesindeki Türkmenlere doğru sefere çıktı. Antakya Haçlı ordusu, ilk önce Zardanâ'yı aldıktan sonra buradaki kale muhafızını öldürdü. Buradan Türkmenlerin çoğunlukla yaşadığı Maarratu'n-Numan ile Kefertâb şehirlerine saldırdı. Daha sonra Hısnu'l-Kubbe (*el-Kubbe* Kalesini) alarak kalenin sahibi İbn Malab'ı esir etti.³⁶

Antakya Haçlı ordusunun Halep bölgesinde ilerlemesi üzerine Halep Emiri Seyfuddin Savar komutasındaki Halep ordusu, H. 17 Cemaziyelahir 527 / M. 25 Nisan 1133 tarihinde Tell-Bâşir'de bulunan Antakya Haçlı ordusuna saldırdı ve burada çok sayıda Haçlı askerini öldürdü. Buradan Haçlılara karşı ilerleyen Seyfuddin Savar komutasında Halep ordusuna Cibal ehlinden askerin katılımıyla güçlenen Halep ordusu, Antakya Haçlı Prensliginin hâkimiyetinde bulunan Kadmus Kalesi'ne saldırdı ve burayı alarak çok sayıda Haçlı askerini esir etti.

Böylece Halep bölgesinde kısa bir süre önce kurulan Antakya Haçlılarının hâkimiyetine son veren Seyfuddin Savar, Antakya bölgesine taarruza geçerek Kınnesrin şehrini kuşattı ve aldı. Buradan hareket eden Halep Emiri Seyfuddin Savar, Şam bölgesindeki emirlerden biri olan Usame b. El-Mubarek'i Halep yönetimine bağladıktan sonra Halep'e döndü.³⁷ Halep bölgesinde Haçlılara

³³ Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, **Camiud-Duvel, Selçuklular Tarihi I.** (Yayına hazırlayan; Ali Öngül), Akademi Kitabevi, İzmir, 2000, s.151-152, Ayrıca bkz. İbnü'l-Esîr, 10. cilt, s.674-679.

³⁴ İbn Adim, **Zubdetu'l-Haleb min Tarihi'l-Haleb**, (Düzenleyen: Suheyl Zekkar), II. cilt, Daru'l-kitabu'l-Arabi Yay. Şam, 1997, s. 445. Ayrıca bkz. Runciman, II. cilt, s. 160.

³⁵ Azimi, s.56.

³⁶ İbn Adim, **Zubdetu'l-Haleb min Tarihi'l-Haleb**, II. cilt, s. 445-446, Antakya Haçlıları ile Türkmenler arasında yapılan savaş hususunda bkz. Azimi, s.56'da Antakya Haçlıları diğer Haçlı askerleri ile birleşip Türkmenleri buralardan çıkardıkları. Ayrıca, Haçlılar, el-Kubbe kalesini ele geçirip burada Salim b. Malik'in kızı ile İbn Mualib'in karısını tutsak aldıkları ve kaleyi tahrip ettikleri yazılıdır.

³⁷ İbn Adim, **Zubdetu'l-Haleb min Tarihi'l-Haleb**, II. cilt, s. 445-446.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

karşı yaptığı başarılı seferlerden sonra H. 527 yılının Ramazan ayı / M. 1133 yılının Temmuz ayında Halep'e dönen Halep Emiri Seyfuddin Savar, halk tarafından sevinçle karşılandı.³⁸

Seyfuddin Savar, bir süre Halep'te kalıp yönetim işlerini düzenledikten sonra bölgedeki Türkmenlere Haçlılara karşı mücadele etmeleri için çağrıda bulundu. Bu çağrı üzerine Halep'e gelen Türkmenlerle güçlenen Halep ordusu, H. 527 yılının Ramazan ayı / M. 1133 yılının Temmuz ayından sonra Antakya Haçlı Prenslığı'ne karşı taarruza geçti. Bunun üzerine Antakya Haçlı Prenslığı'nin Konnetablı (yöneticisi) Renaud de Masoier, Kuzey Şam bölgesinde Halep Emiri Seyfuddin Savar'a karşı üstünlük sağlayamamasından dolayı Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'dan yardım istedi. Aynı zamanda Antakya Haçlı Prenslığı'nin de naibi olan Foulque de Anjou, Kudüs'ten büyük bir orduyla yola çıkarak Antakya'ya doğru hareket etti.³⁹ Halep Emiri Seyfuddin Savar, Trablusşam Haçlı Kontu Pons'un Antakya Haçlı Prenslığı'ne yardıma gelmesini önlemek için bir Türkmen birliğini onun üzerine göndermişti. Bu sebepten Türkmen birliği, Trablusşam Haçlı Kontu Pons⁴⁰ komutasında Haçlı ordusuna Antakya yolu üzerinde saldırdı ve yapılan savaşta Haçlı ordusu mağlubiyete uğradı. Ancak Haçlı Kontu Pons, az sayıda askeri ile Barin Kalesi (Haçlıların verdiği adla Montferrand Kalesi)'ne sığındı ve Türkmenler, bu kaleyi kuşattılar. Trablusşam Haçlı Kontu Pons, kuşatmada yiyecek, içecek sıkıntısından dolayı birçok askerini ve atını kaybetti. Fakat bir hileyle kaleden çıkıp yirmiyeye yakın adamıyla Trablusşam'a ulaşmayı başardı.⁴¹

Kudüs Haçlı Kralının komutasında Haçlı ordusunun Trablusşam topraklarına gelmesi sayesinde kurtulan Trablusşam Haçlı Kontu Pons, oğlunu Kudüs prensesi Hodierna ile evlendirerek iki Haçlı devleti arasındaki ilişkileri tekrar düzeltti. Bu olaydan sonra Kudüs Haçlı Kralının komutasında Haçlı ordusu, Antakya'ya doğru hareket etti.⁴² Kudüs Haçlı ordusunun Antakya'ya geldiği haberini alan İmâdeddîn Zengî, o sırada Musul'da bulunduğundan H. 527 /M. 1133 yılında Halep Emiri Savar'a Musul'dan takviye kuvvet gönderdi. Bu takviye kuvvet Fırat nehrini geçtikten sonra Kinnesrin şehrine gelip yerleşti. Bunun üzerine Antakya'da bulunan Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou komutasında Haçlı ordusu, Antakya'dan çıkıp Harim Kalesinin yakınlarında kamp kurdu. Haçlı ordusu kampta beklediği sırada Halep Emiri Seyfuddin Savar komutasında Halep ordusu Haçlı kampına saldırdı.

Halep ordusu ile Haçlı ordusu arasında Harim Kalesinin yakınında başlayan bu savaş Kinnesrin'e kadar yayıldı ve yapılan bu savaşta Halep askerlerinden yüze yakını ölürlen Haçlılar daha fazla kayıp verdiler.⁴³

³⁸ İbn el-Kalanisi, s. 239-240, Ayrıca bkz. Azimi, s. 57'de Seyfuddin Savar'ın Antakya Haçlılarına karşı yaptığı seferden başarıyla döndüğünde onu şu kasideyle övdüğünü yazar. "Tanrı'nın yardımını kılıç kuşanır gibi kuşan! Güzel ve tatlı nimetleri azık olarak sırtına bağla! Zira Tanrı, herhangi bir şeyi ihsan edince artık ondan bir daha dönmez."

³⁹ İbn el-Kalanisi, s. 239-240, Ayrıca bkz. Runciman, II. cilt, s. 160.

⁴⁰ Trablusşam Haçlı Kontu Pons'un ismini Kalanisi, s. 240'da Arapça "ال صندج يلى بدران بن طلولو ف نض طراب لس" "صاحب" *Trablus Hâkimi Kanaz Talula b. Bedaran es-Sancili*, şekliyle yazmıştır.

⁴¹ İbn el-Kalanisi, s. 240. Ayrıca bkz. **Süryani Mikhail Vekâyînamesi (1042-1195) (1195-1229)**, s. 99'da "Barin Kalesinde bulunan Haçlılar, aç ve susuz kalıp büyük sıkıntıya düştüler. Kudüs Haçlı Kralı tam zamanında yetişti ve Türkler kaçtılar" şeklinde yazılıdır. Ayrıca bkz. William Tyre, II. cilt, s. 56'da 1133 yılında Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou, Antakya Haçlı Prenslığı'nin yardımına doğru giderken Trablusşam Haçlı Kontu Pons'un eşi ve aynı zamanda Kudüs Haçlı Kralı'nın kız kardeşi Cecila ile Sayda'da karşılaştığında Türkmenlerin Trablusşam Haçlı Kontu Pons'u Montferrand (Barin) Kalesinde kuşattıklarını haber verdiği yazılıdır. Fakat burada William of Tyre, Kalanisi'nden farklı olarak Kudüs Haçlı ordusunun Montferrand Kalesine doğru hareket ettiğini haber alan Türkmenlerin kuşatmayı bırakarak çekildikleri ve bundan sonra Trablusşam Haçlı Kontu Pons'un Trablusşam'a geldiği yazılıdır.

⁴² Runciman, II. cilt, s. 160.

⁴³ Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou komutasında Haçlı ordusu ile Halep Emiri Seyfuddin Savar komutasında Halep ordusu arasında yapılan savaş hangi tarafın kazandığı hususunda bkz. William of Tyre, II. cilt, s.57-58'de Kudüs Haçlı ordusu Harim Kalesi'nin yakınında kamp kurduğunda birkaç gün burda bekledikten sonra aniden Halep ordusuna sürpriz bir atakta bulunduğunu ve Haçlıların üç bin Halep askerini öldürdüklerini yazıyor. Ayrıca Kudüs Haçlı Kralı Foulque de

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Böylece Halep Emiri Seyfuddin Savar yönetimindeki Halep'in sınırları Antakya Haçlı Prenslığı'nın sınırlarının yakınına kadar ulaştı. Bu savaştan sonra Halep ordusu Antakya bölgesinde saldırıya geçerek Halep için stratejik öneme haiz kaleleri kendi hâkimiyetine almak için hazırlık yaptığı sırada Urfa Haçlı Kontluğunun askerlerinin Halep'e doğru hareket ettiği haberi Halep'e ulaştı. Bu haberi alan Seyfuddin Savar ile Menbiç Kalesi sahibi Hasan el-Baalbekî komutasındaki Halep ordusu, Biladî Şimal (Kuzey Şam bölgesi)'da Urfa Haçlı ordusuna saldırdı ve çoğunu öldürüp bir kısmını esir aldıktan sonra Halep'e zaferle döndü.⁴⁴ 1133 yılının yaz aylarında Antakya'ya zafer kazanmış edasıyla giren Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou, Antakya Haçlı Prenslığının ve barışın koruyucusu olarak Antakya Latin Kilisesi tarafından kutsandı. Böylece Kudüs Haçlı Kralı, iki Haçlı devleti arasındaki ilişkileri sağlamlaştırmış ve Antakya soylularının desteğini almış olarak Kudüs'e geri döndü. Antakya Haçlıları ile Halep askerleri arasında 1134 yılının sonbaharına kadar karşılıklı birkaç saldırı dışında büyük bir savaşın yapılmadığı ve sükûnetin hâkim olduğu bir dönem yaşandı. Bu yılda Şam bölgesinin kuzeyinde sükûnet hâkim iken Dımaşk Atabeyliğinde Tacul-Muluk Börî'nin oğulları arasında iktidar mücadelesi başladı.⁴⁵

H. 528/ M. 1134 yılında Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk ebu'l-Fetih İsmail, Şam bölgesinde Bâtınilerle yaptığı mücadelede başarılı olarak Dımaşk Atabeyliğinin yönetimini düzene koyduktan sonra Atabeylik için stratejik öneme haiz Mutul Dağı civarında Beyrut ve Sayda sahilinin yakınlarında bulunan Sakîf-Tîrun (Banyas) üzerine yürüdü ve burayı Dahkak b. Cenden b. Temimî'den aldı. Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk komutasında Şam ordusu, H. 528 / M. 1134 yılında Banyas'ı alıp Kudüs Haçlı Krallığı'nın topraklarına girdiğinde Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou, Dımaşk Atabeyliği ile yaptığı anlaşmayı bozup Şam ordusu üzerine bir ordu gönderdi.⁴⁶

Kudüs Haçlı ordusunun üzerlerine geldiği haberini alan Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk, çevredeki Türkmenleri yardıma çağırarak ordusunu güçlendirdikten sonra Havran nahiyesine saldırdı ve burayı aldıktan sonra Kudüs Haçlı Krallığının topraklarında ilerledi. Şam ordusu Kudüs Haçlı ordusu ile karşılaştığında Şemsu'l-Muluk, bir kısım askerini saldırıya geçirirken bir kısım kuvvetini alıp oradan gizlice ayrılarak Akka, Nasiriyye, Taberiyye ve çevredeki yerleşim yerlerine saldırıya geçti. Bu şehirlerden pek çok ganimet kazanan Şemsu'l-Muluk komutasında Şam ordusu, Dımaşk (Şam)'a geri döndü. Kudüs Haçlı ordusu, savaş alanından ayrılıp Kudüs'e geri dönerken Kudüs Haçlı Krallığının hâkimiyetinde bulunan şehirleri talan edilmiş bir halde görünce korkuya kapıldı. Kudüs Haçlı askerleri, Kudüs'e ulaştıklarında Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'ya durumu anlattılar. Kral da, Şemsu'l-Muluk'ten anlaşmanın yenilenmesini talep etti. Böylece H. 528 Zilkade ayı / M. 1134 yılının Eylül ayında Dımaşk Atabeyliği ile Kudüs Haçlı Krallığı arasındaki barış anlaşması yenilendi.⁴⁷

Anjou komutasında Haçlı ordusu zafer kazandıktan sonra Antakya'ya girdiğinde Antakya halkının onları törenle karşıladığını da belirtiyor.

Kalanisi, Harim yakınlarında yapılan bu savaşı Halep ordusunun kazandığını yazarken William of Tyre ise bu savaşı Kudüs Haçlı ordusunun kazandığını yazmaktadır. Bu savaşı hangi tarafın kazandığını yorumlayan Runciman'ın yorumu doğru olmalıdır. Runciman, II.cilt s.160'da bu savaşta hangi tarafın galip geldiği şu şekilde yorumlamıştır. “ *Foulque, Kinnesrin'de bulunan Müslüman karargâhı üzerine yürüyüp burasını başarılı bir gece baskını sonucunda ele geçirdi. Savar'ı geri çekilip çadırlarını düşmana bırakmak zorunda bıraktı. Fakat, bu tam bir zafer olmaktan uzaktı. Bunu takip eden çarpışmalarda Müslümanlar birçok Haçlı birliğini imha ettiler. Fakat Foulque bir zafer havası içinde Antakya'ya döndü ve buradan 1133 yılının yaz ayında Kudüs'e döndü.*”

⁴⁴ İbn el-Kalanisi, s. 240-241.

⁴⁵ William of Tyre, II. cilt, s.59, Ayrıca bkz. Runciman, II. cilt s. 160.

⁴⁶ İbn el-Kalanisi, s. 241-242.

⁴⁷ Sakîf-Tîrun'un muhtemelen burası Banyas olmalı ve ayrıca bulunduğu yer hususunda bkz. İbnu'l-Esîr, 11. cilt, s.11-12, Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk'un H.528 Muharrem ayı/M. 1133 yılının Kasım ayında Dımaşk(Şam)'dan çıkıp Sakîf-Tîrun üzerine yürüdüğü ve burasının Beyrut ile Sayda yakınlarında yüksek dağlar üzerinde bulunan bir mevki olup Vadt-Teym reisi Dahhâk b. Cenden'in hakimiyetinde olduğu yazılıdır. Ayrıca bkz. İbn el-Kalanisi, s. 242-243.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk, Şam'a döndükten sonra Asal'da ava çıktığında Zahiruddin Atabeyin Türk kölelerinden İlba isminde birinin saldırısına uğradı. Fakat, Dımaşk Atabeyine yapılan bu suikast girişimi başarısız oldu. Bu suikast planını kardeşi Sevinç'in yaptığından şüphelendiğinden dolayı onu hapsedtiğinde Sevinç'te hapiste açlık ve susuzluktan öldü.⁴⁸

Bu suikast girişimini kimin yaptığından şüphe duyduğundan Şam ve çevresinde baskıcı bir yönetim uygulamaya başladı. Çevresindekilere güvenmediğinden babasının danışmanı Yusuf b. Firuz'dan şüphelendiğinden onu öldürttü.⁴⁹ Bir kere daha suikast düzenleneceği endişesinden dolayı Musul'da bulunan İmâdeddîn Zengî'ye mektup yazdı. Mektupta Şam'daki yönetimine dokunmadığı takdirde onun koruması altına gireceğini belirtti. Ayrıca eğer kendisine yardıma gelmez ise Şam'ı Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou'ya vereceğini de yazdı. Bunun üzerine İmâdeddîn Zengî, Musul'dan Şam'a doğru hareket ettiğinde H. 14 Rabiulevvel 529 / M. 2 Ocak 1135 tarihinde Fırat'ı geçerek Hıms'a ulaştı. Hıms'ı alıp Halep Atabeyliğinin hâkimiyetine kattıktan sonra Şam'a geldiğinde geç kalmıştı. Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk'un annesi Zümrüd, Şemsu'l-Muluk'u zehirletmiş ve onun yerine diğer oğlu Şihâbeddin Mahmud'u geçirmişti. Bu olay üzerine Şam'ı kuşatma altına alan İmâdeddîn Zengî komutasında ordunun uzun süre Şam surları önünde bekleyerek surları aşma teşebbüsü başarısızlığa uğradı. H. 529 yılının Cemazeyilevvel / M. 1135 yılının Şubat ayında Abbasi Halifesi el-Müsterşid'in gönderdiği elçiler, İmâdeddîn Zengî'nin yanına geldiler.⁵⁰

Abbasi hilafetinin elçileri, İmâdeddîn Zengî'den Şam'ın bağımsızlığına dokunmamasını rica ettiler. Abbasi Halifesi el-Müsterşid'in ricasını kabul eden İmâdeddîn Zengî, düştüğü zor durumdan kurtulmuş olarak Halep'e döndü. Halep'in Antakya Haçlılarına karşı güvenliğini sağlamlaştırmak için Halep Emiri Savar ile birlikte Antakya Haçlı Prenslığı'nin toprağına saldırıya geçti.⁵¹ İmâdeddîn Zengî komutasında Halep ordusu, 1135 yılının Bahar aylarında Antakya Haçlı Prenslığı'nin topraklarında ilerlerken 17 Nisan 1135 tarihinde Esarib kalesini aldı. Daha sonra buradan hareket ederek Kefertâb, Maarratu'n-Numan, Zardanâ kalelerini Halep'in Atabeyliğinin hâkimiyetine kattı. Böylece Halep'in Haçlılara karşı savunması için stratejik öneme haiz Halep ile Hama arasındaki kalelerin çoğu Halep Atabeyliğinin hâkimiyetine girmiş oldu. İmâdeddîn Zengî, Antakya Haçlı Prenslığı'nin bu zayıf durumundan yararlanacağı sırada Irak bölgesinde daha önceki mücadelelerin tekrar başlaması üzerine Musul'a dönmek zorunda kaldı. Bu durum üzerine Antakya Haçlıları rahat bir nefes alırlarken Halep'e karşı savunma kalelerini kaybetmiş oldular.⁵²

İmâdeddîn Zengî, H. 529 Ramazan ayı / M. 1135 yılının Temmuz ayında başlayan savaşta Sultan Mesud'un yardım talebi üzerine Halep'ten Musul'a doğru hareket etti. Musul'a geri döndüğü H. 529 / M. 1135 yılında Irak, Şam ve Antakya bölgesindeki yöneticilerin birçoğu vefat etti. Bunlar, Abbasi Halifesi el-Müsterşid, Hille Hâkimi Dubeys b. Sadaka, Dımaşk Atabeyi Şemsu'l-Muluk ve Irak Selçuklu Devleti veliahtlarından Tuğrul b. Muhammed idi.⁵³ Ayrıca, Irak bölgesinde Abbasi Halifesi el-Müsterşid, 1135 yılının Temmuz ayında Irak Selçuklu Sultanı

⁴⁸ İbn el-Kalanisi, s. 241-242.

⁴⁹ İbn el-Kalanisi, s.253'de el-Hicab Yusuf b. Firuz'un Dımaşk (Şam)'daki el-Musalla meydanında öldürüldüğünü yazmıştır.

⁵⁰ İbnu'l-Esîr, 11. cilt, s. 21-22. Ayrıca bkz. Sibt ibnu'l-Cevzî, 20. cilt, s. 271. İbnu'l-Esîr, İmâdeddîn Zengî'nin H. 1 Cemazeyilevvel 529 / 17 Şubat 1135 tarihinde Dımaşk(Şam)'a geldiğini 28 Cemazeyilevvel 529 / M. 15 Mart 1135 tarihinde Dımaşk(Şam)'daki muhasarayı kaldırıp ayrıldığını yazıyor. Sibt ibnu'l-Cevzî, ise H. 14 Rabiulevvel 529 / M. 2 Ocak 1135 tarihinde Hıms'a geldiğini ve burayı aldıktan sonra Dımaşk(Şam)'a doğru hareket ettiğini belirterek H. 529 yılının Cemazeyilevvel / M. 1135 yılının Şubat ayında Dımaşk(Şam) muhasarında bulunduğu sırada Abbasi halifesinin gönderdiği elçilerle görüşüğünü yazıyor.

⁵¹ Sibt ibnu'l-Cevzî, 20. cilt, s. 271-272. Ayrıca bkz. Runciman, II. cilt s. 161-162.

⁵² William Barron Stevenson, *The Crusaders in the East*, Cambridge University Press, Cambridge, 1907, s.134.

⁵³ Sibt ibnu'l-Cevzî, 20. cilt, s. 264.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Mesud'un azlını istediğinde ikisi arasında savaş başladı.⁵⁴ Bu savaşı Sultan Mesud'un ordusu kazandıktan sonra Abbasi Halifesi Bağdat'a geri döndü. Fakat Abbasi Halifesi el-Müsterşid, Bâtnilerin yaptığı suikast sonucunda H. 17 Zilkade 529 / M. 29 Ağustos 1135 tarihinde vefat etti.⁵⁵

Alice'nin Tekrar Antakya Haçlı Prenslığı'nin Yönetimini Ele Geçirme Çabası

İmâdeddîn Zengî, Abbasi Halifesinin vefatından sonra Irak bölgesinde kalarak Musul Atabeyliğinin iç işlerini düzenlemekle uğraştığı bir sırada Antakya Haçlı Prenslığı'nin Latin Patriği Bernard de Valence⁵⁶, 1135 yılının yaz aylarında Antakya'da vefat etti. Bernard de Valence, 1100 ile 1135 yılları arasında Antakya Haçlı Prenslığı'nin Latin Kilisesinin Patriği olarak etkili bir konumda olduğundan onun vefatı prensliğin yönetiminde önemli bir boşluk oluşturdu.⁵⁷ Bernard de Valence vefatından önce yerine önerdiği Misis (Yakapınar)'ın Latin piskoposu Raoul de Domfront, Bernard de Valence'nin yerini dolduramadığı gibi Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimine hâkim olma ihtirasına da sahipti. Naib Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou ile prensliğin Konnetabli (yöneticisi) Renaud de Masoier'in yönetimi altına girmek yerine bir kadının Alice'nin yönetimi altında bulunmayı daha uygun buldu. Bunun için Lazkiye'de sürgünde bulunan Alice'ye haber gönderdi. Yıllardır sürgünde bulunan Alice, önüne çıkan bu fırsatı değerlendirdi. Fakat bu sefer İmâdeddîn Zengî'den yardım istemek yerine Kudüs Haçlı Kralı'nın eşi ve aynı zamanda kız kardeşi Melisende'den yardım istedi.⁵⁸ Eşiyle henüz barışmış olan Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou, eşinin kız kardeşi Alice'nin sürgününe son vermesini ve onun Antakya'ya geri dönmesi ricasını kabul etmek zorunda kaldı. Böylece Alice, 1135 yılının yaz ayında Antakya'ya gelerek Antakya Latin Patriği Raoul de Domfront ile birlikte Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimine hâkim oldu.⁵⁹

Alice, artık Lazkiye'de sürgün hayatından kurtulmuş yönetim hakkına sahip olduğu Antakya'ya gelmiş bulunuyordu. Fakat, menfaatleri birleştikten dolayı ittifak içinde olduğu Antakya Latin Kilisesi Patriği Raoul de Domfront ile yönetimi paylaşmak istemiyordu. Bundan dolayı Antakya Haçlı Prenslığı'nin baronları ile yerli Hristiyanların desteğini alarak prensliğin hâkimesi oldu. Artık Alice, Kudüs Haçlı Kralı adına Antakya Haçlı Prenslığı'ni yönetmek yerine Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimine tam hâkim olabilmek için plan yapmaya başladı.⁶⁰ Bu doğrultuda kendisi Ermeni soyundan geldiğinden dolayı Antakya'daki yerli Hristiyanların desteğini aldı. Antakya'daki yerli Hristiyanlar, her zaman Haçlılara ve Latin Kilisesine karşı düşmanlık içindeydiler. Alice'nin Antakya Haçlı Prenslığı'nin yönetimine tam hâkim olabilmesi için sadece yerli Hristiyanların desteği yetmeyeceğinden Bizans İmparatorunun desteğine ihtiyacı vardı. Bunun için kızı Constance'yi Bizans veliahtı Manuel Komnenos ile evlendirerek prensliği Bizans Devleti'nin vassalı konumuna getirerek prenslikte en güçlü kişinin kendisi olma planını yürürlüğe

⁵⁴ Ebu'l-Farac, **Abu'l Farac Tarihi** (Çev. Ömer Rıza Doğrul), II. cilt, TTK Basımevi, Ankara, 1999, s. 367.

⁵⁵ İbnu'l-Esir, 11. cilt, s. 24-27.

⁵⁶ Antakya Haçlı Prenslığı'nin Latin Patriği Bernard de Valence hususunda bkz. Claude Cahen, s. 308-309'da I. Haçlı seferinde Papa II. Urban'ın görevlendirdiği ve Haçlı askerleriyle Haçlı seferine katılan Papa'nın doğu temsilcisi Adhemar, 1 Ağustos 1098 tarihinde Antakya'da vefat etti. Adhemar'ın yerine görevlendirilen Daimbert, 1100 yılının Ocak ayında Kudüs'te I. Bohemund'u Antakya Haçlı Prinkepsi olarak atamasıyla resmîyette Antakya Haçlı Prenslığı kuruldu. Antakya Haçlı Prinkepsi olarak Antakya'ya gelen I. Bohemund, Antakya Ortodoks Patriği IV. İoannes'i Antakya'dan sürdü. Onun yerine 1100 yılında Antakya Haçlı Prenslığı Latin Kilisesi Patriği olarak Bernard de Valence'yi atayarak resmîyette Antakya Haçlı Latin Kilisesini kurmuş oldu. 1100 yılından 1135 yılına kadar Antakya Latin Kilisesinin patriği olarak görev yapmış olmasından dolayı Bernard de Valence, Antakya Haçlı Prenslığı'nin kuruluşunda ve devam etmesinde temel rol oynayan kişilerden biri olduğu yazılıdır.

⁵⁷ Claude Cahen, s. 360-361.

⁵⁸ Nicholson, s. 436.

⁵⁹ Claude Cahen, s. 360-361.

⁶⁰ Runciman, II. cilt s. 162-163.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

koydu. Eğer Alice, bunu başarabilmiş olsaydı, Antakya'nın yerli Hristiyan halkı, Latin Kilisesi ile Latin Haçlı yönetiminin tahakkümünden de kurtulmuş olacaktı.⁶¹

Antakya'da bulunan Ortodoks Hristiyanların da teşvikiyle Alice, Bizans İmparatoru Ioannes Komnenos (1118-1143)'un en küçük oğlu Manuel Komnenos ile kızı Contance'yi evlendirerek yönetimde büyük bir gücü yanına almak için bir elçiyi İstanbul'a gönderdi.⁶² Alice'nin planı, Bizans prensi ile kızını evlendirip Antakya Haçlı Prenslığı'ni Bizans Devleti'nin vassalı konumuna getirip prensliği Bizans prensi ile beraber yönetmekti. Böylece prenslikte tüm gücü eline alma planı Antakya Haçlı baronları ile Antakya Latin Patriği Raoul de Domfront'u dehşete düşürdü.

Antakya Haçlı baronları, Bizans Devletinin egemenliğini kabul etmek yerine yeni bir Haçlı seferine daha yakındılar. Bunun yanında Antakya Latin Patriği Raoul ise yerine bir Ortodoks patriğin geçeceği düşüncesine bile katlanamıyordu. Bu olayların yaşandığı Antakya'da Bizans egemenliğini engelleyecek en büyük gücün Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou olduğu bilindiğinden bu durumu Kudüs Haçlı Kralı ile görüşmek için Kudüs'e doğru hareket ettiler.⁶³

Raymond de Poitiers'in Antakya Haçlı Prensi Olması

Alice'nin kızını Bizans İmparatoru Ioannes Komnenos'un oğlu Manuel Komnenos ile evlendirmek için Bizans İmparatoruna elçi gönderdiği haberini öğrenen Antakya soyluları, Alice'nin kızı Constance'nin evlenme yaşını⁶⁴ beklemeden onu bir Haçlı asilzadesi ile evlendirmek için Kudüs'e geldiler. Kudüs Haçlı Kralı ile bu konuyu görüştiklerinde Alice'nin kızını Bizans Devleti'nin velihtti ile evlendirmesine karşı olduklarını vurgulayarak prensliğin naibi olan Kudüs Haçlı Kralı'nın biran önce Haçlı asilzadelerden birini bulup onu Constance ile evlendirmesini istediklerini söylediler. Antakya soylularının getirdikleri birçok isim üzerinde müzakere yapıldıktan sonra Kudüs Haçlı Kralı Foulque de Anjou, Akuitaine Dükü IX. William Poitiers'in oğlu Raymond ismi üzerinde kararını verdi. İngiliz Kralı I. Henry ile Poitiersler yakın irtibat içinde olduğundan İngiliz Kralı, William Poitiers'in abisine Akuitaine düklüğünü mirası olarak bırakmıştı.⁶⁵ Ayrıca bu sırada Raymond de Poitiers, İngiliz Kralı I. Henry'nin sarayında görevli bir şövalye olarak bulunmaktaydı. Kudüs'te varılan Raymond de Poitiers'in Constance ile evlendirilmesi kararının Akuitaine Dükü IX. William Poitiers'e ulaştırılması gerekiyordu.⁶⁶ Kudüs Haçlı Kralı, bu kararı İngiltere'ye ulaştırmak için Hospitalier tarikatına mensup Gerald Jeberrus'u seçti ve ondan bu haberi büyük bir gizlilikle ulaştırmasını istedi. Bu durumdan hem Alice'nin hem de Sicilya Kralı II. Roger'in haberdar olmaması gerekiyordu. Elçi Gerald Jeberrus, Akuitaine düklüğüne ulaştığında Raymond de Poitiers'e sunduğu teklifi Raymond de Poitiers kabul etti.⁶⁷

İngiltere Kraliyeti ile Sicilya Normanları yakın irtibat içinde olduklarından Sicilya Kralı II. Roger, bu durumdan haberdar oldu. II. Roger'in Akdeniz'in tamamına sahip olup Roma İmparatorluğu'nu tekrar kurma hayali vardı. Bunun içinde kuzeni II. Bohemund'un kızı Constance'nin doğunun en zengin mirasına sahip olması sebebiyle İngiliz Kraliyetinden biriyle evlenmesini kabul edemezdi. Ayrıca kendisine danışılmadan yapılan bu evlilik planı ile kendisinin Bohemund hanedanlığının devamını sağladığı (II. Bohemund'un İtalya'dan Antakya'ya gidişinden

⁶¹ Zoe Oldenbourg, **The Crusades** (Translated by Anne Carter), Phoenix Press, London, 1966, s. 271.

⁶² Ioannes Kinnamos, **Historia** (Çev. Işın Demirkent), **Ioannes Kinnamos'un Historia'sı (1118-1176)**, TTK Basımevi, Ankara, 2001, s.14.

⁶³ Runciman, II. cilt s. 162-163.

⁶⁴ Alice'nin II. Bohemund ile Antakya'da 1126 yılında evlenmiş olduğundan kızı Constance'nin 1136 yılında 8 veya 9 yaşlarında olması gerekir.

⁶⁵ William of Tyre, II. cilt, s.59.

⁶⁶ Stevenson, s.132.

⁶⁷ William of Tyre, II. cilt, s.59.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

önce varılan anlaşmaya dayalı olarak İtalyan bölgelerini almıştı.) Antakya Haçlı Prenslığı'nin Normandiya hanedanının elinden çıktığını kabul etmesi mümkün değildi.

Bu sebepten Sicilya Kralı II. Roger, eğer Raymond de Poitiers İtalya'daki limanlardan bir gemiye binerse yakalanıp tutuklanması için İtalya'daki bütün limanlara haber gönderdi.⁶⁸ İtalya limanlarındaki bu durumdan haberdar olan Raymond de Poitiers, çevresindekileri küçük gruplara bölerek farklı gemilerle seyahat etmelerini kendisi de kılık değiştirerek bir hacı kılığında kontrol altındaki limanlardan geçerek gemiye binmeyi başardı ve 1136 yılının Nisan ayında Antakya'ya geldi. Raymond de Poitiers, Antakya'ya ulaştığından Kudüs'te yapılan plan uygulamaya kondu. Antakya soyluları, Antakya Latin Patriği Raoul de Domfront'a durumu açıklayarak Alice'nin yanına gitmesini ve yakışıklı bir şövalyenin kendisiyle evlenmek için Antakya'ya gelmiş olduğunu söylemesini istediler. Antakya Patriği'de Alice'ye bunu haber verdiğinde Alice bu durumdan hiç şüphelenmedi. Çünkü Raymond de Poitiers, 37 yaşında Alice ise 30 yaşlarında iken kızı Constance henüz 9 yaşında idi. Antakya katedralinde yapılan düğün töreninde Alice, yakışıklı şövalyesini beklerken Raymond de Poitiers, Antakya Latin Patriği Raoul de Domfront'dan tacını aldı.⁶⁹

Constance ile evlendi ve Antakya soylularına da hürmetlerini sundu. Böylece Alice'nin kızı Contance ile evlenen Raymond de Poitiers, Antakya Haçlı Prensi olurken Alice'nin artık prenslik yönetiminde savunabileceği hiçbir yasal hakkı kalmamıştı. Antakya soyluları, Alice'yi tekrar Lazkiye'ye sürgüne gönderdiler ve Alice hayatının geri kalan kısmını burada geçirmek zorunda kaldı.⁷⁰ 1136 yılının Nisan ayında Raymond de Poitiers (1136-1149) Antakya Haçlı Prensi olması ile Antakya Haçlı Prenslığı'nin tarihinde yeni bir dönem başlamış oldu. Antakya Haçlı Prensi Raymond de Poitiers, ılımlı, iffetli, seçkin bir şövalye olup aynı zamanda kumara düşkün biriydi. Fakat Antakya soyluları ile patriğinin desteğini alarak prensliğin yönetimini eline aldığı anda prenslik dış tehditler altındaydı.⁷¹ Bu dış tehditlerden biri Alice'nin Bizans İmparatoru Ioannes Komnenos'a yaptığı tekliften kaynaklanmaktaydı. Alice'nin daha önce Bizans İmparatoru Ioannes Komnenos'a kızı Constance'nin İmparatorun oğlu Manuel Komnenos ile evlenmesi durumunda Antakya Haçlı Prenslığı'nin Bizans Devleti'nin vassalı olması teklifi, Antakya soylularının araya girmesiyle ortadan kalkmıştı. Bunun üzerine Bizans İmparatoru Ioannes Komnenos komutasında Bizans ordusu, yeni prens olan Raymond de Poitiers'e karşı Antakya'yı tekrar Bizans hâkimiyetine almak için İstanbul'dan yola çıkmış Antakya bölgesine doğru harekete geçmişti.⁷² Bunun yanında ikinci dış tehdit ise, Irak bölgesinde iktidar mücadelesi sona ermiş olduğundan İmâdeddîn Zengî, Halep'e gelmiş ve daha önceki planı olan Şam bölgesine tamamıyla hâkim olma planını yürürlüğe koymuştu. İki büyük dış tehdidin Antakya Haçlı Prenslığı'ne yöneldiği bir ortamda Antakya Haçlı Prensi olan Raymond de Poitiers'i zor bir prenslik dönemi beklemekteydi.⁷³

⁶⁸ Claude Cahen, s. 360-361.

⁶⁹ Antakya Latin Patriği Raoul de Domfront'un Raymond de Poitiers'e tac giydirmesi hususunda bkz. Claude Cahen, s. 310-311'de XII. yüzyılda Antakya Haçlı Prenslarının kilisede kutsanarak Antakya Latin Patriği tarafından prensliklerinin onaylanmasının gerçekleştiği tek prens Raymond de Poitiers idi. Antakya Latin Patriği Raoul de Domfront'un Raymond de Poitiers'in prensliğini kilise de kutsayarak onaylamasına Raymond de Poitiers özel bir ödülle karşılık verdi. Ancak XIII. yüzyılda Antakya Latin Patriğinin Antakya Haçlı Prensinin kutsayarak prensliğinin onaylanmasının gerektiği ve bunun yerleşmiş bir adet olduğunu görmekte olduğumuz yazılıdır.

⁷⁰ Runciman, II. cilt s. 163-164.

⁷¹ Claude Cahen, s. 360-361.

⁷² P.M. Holt, **Haçlı Devletleri ve Komşuları, Urfa Kontluğu, Antakya Prenslığı, Trablusşam Kontluğu, Kudüs Krallığı**, (Çev. Tanju Akad), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 61.

⁷³ Claude Cahen, s. 360-361.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Sonuç

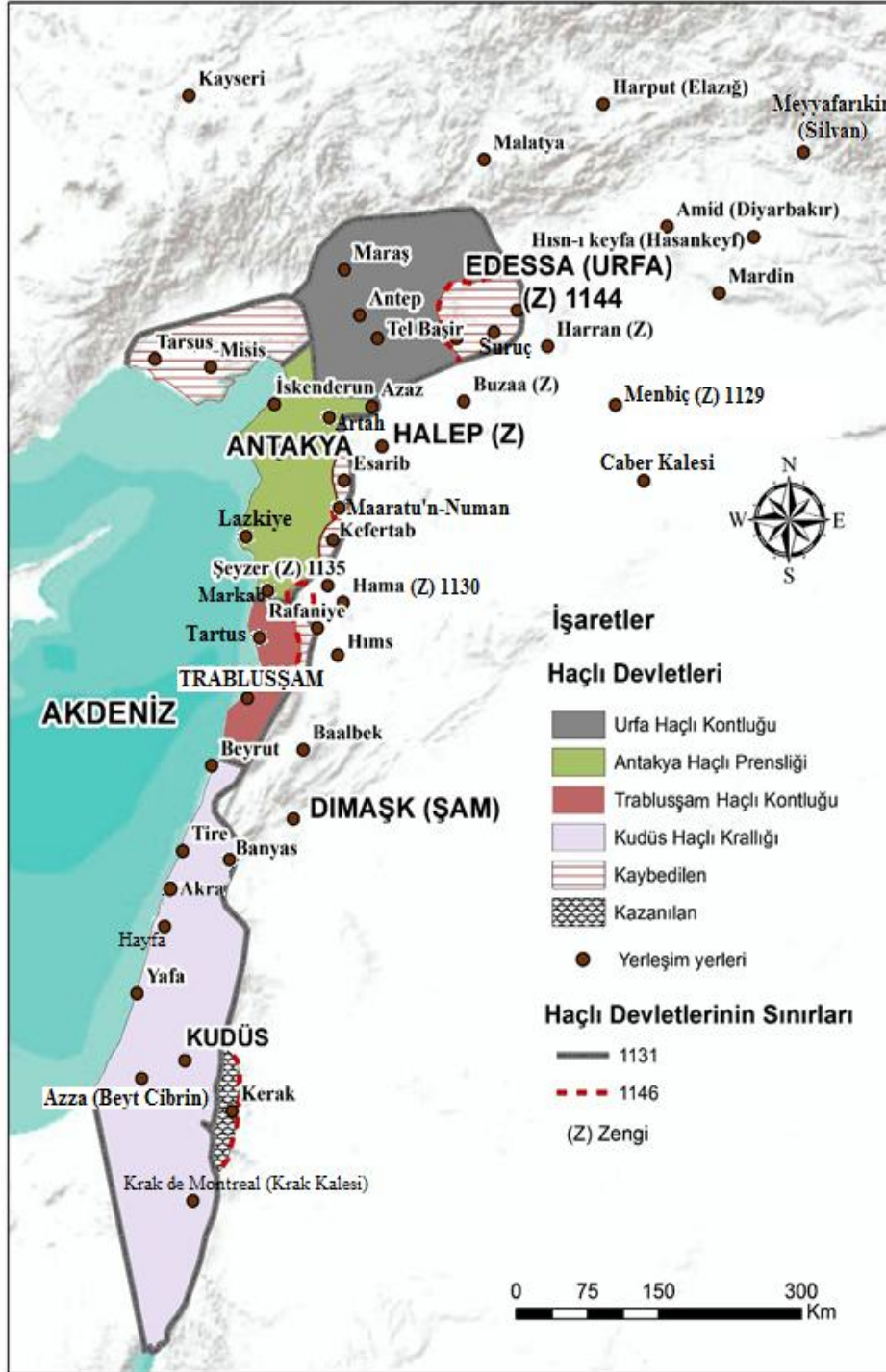
12. yüzyılda Antakya Haçlı Prenslığı, Doğu'da Latin Haçlı Devletlerinden biri olarak Anadolu ile Orta Doğu arasında köprü görevi gördüğünden bölgedeki devletlerin birbirleriyle yaptıkları mücadelelerde etkin bir rol oynadı. Özellikle 1130 yılında II. Bohemund'un vefatından sonra başlayan naib Foulque de Anjou dönemi (1131-1136), Antakya Haçlı Prenslığında II. Bohemund'un eşi Alice'nin prensliğin yönetimine hâkim olma mücadelesinin yaşandığı bir dönem oldu. Ayrıca bu yıllarda Haçlı devletlerindeki ikinci kuşak liderler göreve geldiğinden Haçlı liderleri, Kudüs Haçlı Krallığından bağımsız hareket etmeye başladılar. Bu da Doğu'daki Haçlı hâkimiyetinin çözülmeye başlamasını sağladı. Bu dönemde özellikle Halep'te güçlü bir yönetim kurmuş olan İmâdeddîn Zengî, Şam ve Irak bölgesinde Müslüman liderler arasındaki iktidar mücadelesine müdahil olduğundan Haçlıların bu zayıf durumundan yararlanamadı. Bu durum Anadolu ve Orta Doğu coğrafyasında kurulmuş olan dört Haçlı devletinin varlığını sürdürmesinde etkili oldu.

Antakya Haçlı Prenslığı'nde naib Foulque de Anjou döneminde Alice, prensliğin yönetimini ele geçirmek için yaptığı mücadelede hem diğer üç haçlı devletinin liderlerinin hem de Antakya'daki yerli Hristiyanların desteğini aldı. Özellikle Antakya'daki yerli Hristiyanların Latin Haçlı tahakkümünden kurtulmak için Alice'yi desteklemiş olmaları Antakya Haçlı Prenslığı'ndeki iç yapının çözülmeye başladığını da göstermekteydi. Ayrıca, bu ortamda Antakya Haçlı Prensi olan Raymond de Poitiers, Antakya Haçlı Prenslığı'ni yıkılma sürecinden kurtarmak için Anadolu ve Orta Doğu bölgesindeki devletler arasında denge politikası izlemek zorunda kaldı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

İmâdeddîn Zengî döneminde (1131-1146) Haçlı devletlerini gösteren harita. Bu harita, Robert L. Nicholson, "The Growth of the Latin States, 1118-1144", *A History of The Crusades*, Edited by Marshall W. Baldwin, and Kenneth M. Setton, I. cilt, The University of Wisconsin Press, London, 1969, s. 426'dan alınıp düzenlenmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

KAYNAKÇA

- Albert of Aachen, *Historia Ierosolimitana, History of the Journey to Jerusalem* (Edited and Translated By Susan B. Edgington), Clarendon Press, Oxford, 2009.
- ALPTEKİN, Coşkun, *The Reign of Zengi (521-541/ 1127-1146)*, Atatürk Üniversitesi Yay. Erzurum, 1978.
- Anonim Süryani Vekâyinamesi, *I. ve II. Haçlı Seferleri Vekâyinamesi*, (Çev. Vedi İlmen), Yaba Yay. İstanbul, 2005
- AZİMİ, *Azimi Tarihi Selçuklularla ilgili Bölümler*, (Düzenleyen: Ali Sevim), TTK Yay. Ankara, 1988.
- CAHEN, Claude, *La Syrie Du Nord A L'epoque Des Croisades Et La Principaute Franque D'Antioche*, Librairie Orientaliste Paul Geuthner, Paris, 1940.
- DEMİRKENT, Işın, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1146)*, II. cilt. TTK. Yay. Ankara, 1987.
- Ebu'l-Farac, *Ebu'l-Farac Tarihi* (Çev. Ömer Rıza Doğrul), TTK. Basımevi, Ankara, 1999.
- FİŞHER, Sydney Nettleton, *The Middle East A History*, Alfred A. Knopf Press, New York, 1979.
- Fulcher of Chartes, *The First Crusade, The Chronicle of Fulcher of Chartres and Other Sources Materials*, (Edited by Edward Peters), University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1998.
- HOLT, P.M., *Haçlı Devletleri ve Komşuları, Urfa Kontluğu, Antakya Prenslığı, Trablusşam Kontluğu, Kudüs Krallığı*, (Çev. Tanju Akad), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2007.
- İbn Adim, *Zubdetu'l-Haleb min Tarihi'l-Haleb*, (Düzenleyen: Suheyl Zekkar), Daru'l-kitabu'l-Arabi Yay. Şam, 1997.
- , *Bugyetu't-Taleb Fi Tarihi Haleb*, (Düzenleyen: Süheyl Zekkar), Daru'l-fikr Yay. Beyrut: Lübnan, 1988.
- Ioannes Kinnamos, *Historia* (Çev. Işın Demirkent), *Ioannes Kinnamos'un Historia'sı (1118-1176)*, TTK Basımevi, Ankara, 2001.
- İbn el-Kalanisi, *Zeylu Tarih-i Dimaşk* (Neşr. H. F. Amedroz), Beyrut, 1908.
- İbnu'l-Esîr, *el-Kâmil fi't -Târih*, Dar Sader Yayınevi, Beyrut, 1979.
- NICHOLSON, Robert L., "The Growth of the Latin States, 1118-1144", *A History of The Crusades*, Edited by Marshall W. Baldwin, and Kenneth M. Setton), I. cilt, The University of Wisconsin Press, London, 1969.
- OLDENBOURG, Zoe, *The Crusades* (Translated from the French by Anne Carter), Phoenix Press, London, 1966.
- RUNCIMAN, Steven, *Haçlı Seferleri Tarihi*, (Çev. Fikret Işıltan), TTK. Basımevi, Ankara, 1998.
- Sıbt ibnu'l-Cevzî, *Mir'atu'z-Zaman fi Tarihi'l-a'yan*, El-Resalah el-A'lamiah Yayınevi, Beyrut, 2013.
- STEVENSON, William Barron, *The Crusaders in the East*, Cambridge University Press, Cambridge, 1907.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

-
- Süryani Mikhail, *Süryani Mikhail Vekâyinâmesi (1042-1195) (1195-1229)*, (Turkce terc. Hrant. D. Andreasyan), Ankara, 1944, (T.T.K. kütüphanesi No: 44'de yayınlanmamış tercüme).
- USTA, Aydın, *Müslüman-Haçlı İttifakları Çıkarların Gölgesinde Haçlı Seferleri*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2008.
- Walter the Chancellor, *The Antiochene Wars* (A Translated and Commentary by Thomas S. Asbridge and Susan B. Edgington), Ashgate Publishing Company U.S.A. 1999.
- WILLIAM Tyre, *A History of Deeds Done Beyond the Sea*, (Translated Emily Atwater Babcock and A.C. Krey), I. cilt, Columbia University Press, New York, 1943, s. 492.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

